

готовності.

Таким чином, побудова процесу фізичного виховання студентів на основі принципів гуманізації й особистісної орієнтації передбачає стимулювання студентів до подальшого розвитку та фізичного самовдосконалення. Реалізація визначеного на практиці уможливить втілити ідеї гуманізму у процесі фізичного виховання з належного в сутнісне як на суспільно-освітньому, так і на особистісному рівні.

Висновки. Гуманізація освіти повинна стати обов'язковою умовою у фізичному вихованні сучасного студентства, а особистісно-орієнтований підхід повинен стверджуватися як ключовий психолого-педагогічний принцип організації навчально-виховного процесу. Принцип гуманізму у фізичному вихованні це, насамперед, система самопізнання і саморозвитку індивідуальності студента за умови взаємодії з викладачем, головне завдання якого – допомогти студентам у самовизначенні, створити максимальні умови для фізичного та духовного розвитку. Фізичне виховання в цьому контексті має значні потенційні можливості педагогічного впливу на розвиток та становлення особистості у відповідності із нормами гуманізму.

Перспективи подальших досліджень передбачають створення авторських програм реалізації принципів гуманізму у фізичному вихованні студентів ВНЗ нефізкультурного профілю.

Література

1. Барчуков И.С. Теория и методика физического воспитания и спорта. М. : Кнорус, 2014. 368 с.
2. Волкова Л.М., Евсеев В.В., Половников П.В. Физическая культура студентов: состояние и пути совершенствования : монография. СПб. : СПб ГПУ, 2013. 153 с.
3. Димова А.Л. Физическое воспитание в условиях информатизации образования : монография. Germany: LAP LAMBERT Academic Publishing is a trademark of: OmniScriptum GmbH & Co. KG, 2014. 316 с.
4. Столяров В.И. Теория и методология современного физического воспитания : состояние разработки и авторская концепция : монография. Киев : Олимпийская литература, 2015. 704 с.
5. Сухоцкий И.В. Теория физического воспитания студентов : учебник. М. : Перо, 2012. 128 с.
6. Реформа фізичного виховання бакалаврів у вітчизняній вищій школі (компетентнісний підхід) : монографія Приходько В.В., Салов В.О., Чернігівська С.А., Вілянський В.М. Дніпропетровськ : НГУ, 2016. 325 с.
7. Физическое развитие студентов и совершенствование физического воспитания в вузе / под ред. Е.Д. Грязева. М., 2012. 72 с.
8. Bailey R. Physical education for learning. Continium International Publishing Group, 2010. 259 p.
9. Bailey R., Kirk D. The routledge physical education reader. Routledge, 2008. 1420 p.
10. Hardman K., Green K. Contemporari issues in physical education. Mayer & Mayer Verlag, 2011. 300 p.
11. Podolski A., Wielowymiarowość sportu w życiu człowieka. Naukowe czasopismo Narodowego Pedagogicznego Uniwersytetu. Seria №15 «Naukowopedagogiczne problemy fizycznej kultury/fizyczna kultura i sport». Kijów 2011. Wypuszczenie 13. S.777–781.

Єфіменко П.Б., Канищева О.П.

Харківська державна академія фізичної культури

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РІЗНОРІВНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ РЕАБІЛОЛОГІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН З МАСАЖУ

У статті теоретично обґрунтовано впровадження професійної різнорівневої підготовки майбутніх реабілітологів до навчального процесу вищих навчальних закладів на прикладі вивчення дисциплін масажного циклу. З'ясовано, що навчання фахівців реабілітаційної спрямованості забезпечуючи міждисциплінарний взаємозв'язок теоретичних знань із їх практичним застосуванням, надає можливість кожному майбутньому спеціалістові досягти певного професійного рівня. Виявлено, що система умінь ґрунтується на загальнокультурних, психолого-педагогічних та спеціально-наукових знаннях та умінях. Виділено характерні форми зв'язків професійно спрямованих навчальних дисциплін. Визначено і охарактеризовано у майбутніх бакалаврів і магістрів певний рівень професійних умінь.

Ключові слова: різнорівнева освіта, професійна підготовка, принцип наступності, диференційоване навчання, масаж.

Єфіменко П.Б., Канищева О.П. Теоретические основы разноуровневой подготовки будущих реабилитологов при изучении дисциплин по массажу. В статье теоретически обосновано внедрение профессиональной разноуровневой подготовки будущих реабилитологов в учебный процесс высших учебных заведений на примере изучения дисциплин массажного цикла. Выяснено, что обучение специалистов реабилитационной направленности обеспечивает взаимосвязь теоретических знаний с их практическим применением, предоставляет возможность каждому из них достичь определенного уровня профессионализма. Выведено, что система умений опирается на общекультурные, психолого-педагогические и специально-научные знания и умения. Выделены характерные формы связей профессионально направленных учебных дисциплин. На основе междисциплинарности у будущих специалистов реабилитологов, таких как бакалавры и магистры, выявлен и охарактеризован различный уровень их профессиональных умений. Выделено у будущих бакалавров такие виды умений: проективные, организационные, коммуникативные и профессиональные. У магистров умения расширяются. Среди них: проективные, организационные, коммуникативные, профессиональные, конструктивные и интеллектуальные.

Ключевые слова: разноуровневое образование, профессиональная подготовка, принцип преемственности, дифференцированное обучение, массаж.

Yefimenko P.B., Kanishcheva O.P. Theoretical bases of split-level preparation of future rehabilitation therapists when studying the disciplines on massage. Implementation of professional preparation of future rehabilitation therapists to the educational process of higher educational establishment on the example of studying of massage cycle disciplines is theorized in the article. It is necessary to prepare skilled rehabilitation therapists, instructors who will solve certain problems for the improvement of the not satisfactory state of population's health. Process of studying of specialists of rehabilitation focus provide intercommunication of theoretical knowledge with their practical experience, give possibility to everybody to attain the certain level of professionalism and is built on the basis of cross-disciplinary knowledge and abilities, combining medical, philosophical, biological, psychological, pedagogical and demographic aspects.

The process of forming of professional activity takes place on the basis of pedagogical principle of theory and practice connection. It is aimed at preparation and realized inclusion of future specialists to practice in medical establishments. Practical studies are related to forming of abilities to apply integrated knowledge received on lectures and in various practical activity. The system of abilities is based on general cultural, psychology and educational, specially-scientific knowledge. It is possible to manage the process of knowledge mastering by managing their practical actions.

The characteristic forms of connections of the professionally directed educational subjects are defined. The first form are stable vertical connections between disciplines of general cycle and the second form are stable horizontal connections between disciplines that are included to specially scientific. For the future specialists of rehabilitation focus, such as bachelors and masters, the different level of their professional abilities is certified and described on the basis of interdisciplinarity. So, the next types of abilities of future bachelors can be marked: project, organizational, communicative and professional. The abilities of future magisters expend and include such types: project, organizational, communicative, professional, constructive and intellectual.

Keywords: split-level education, professional preparation, principle of succession, differentiated teaching, discipline is a massage.

Постанова проблеми та аналіз останніх публікацій. Професійна підготовка сприяє вихованню поколінь людей здатних не тільки оберігати цінності національної культури, а й відповідально ставитись до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як найвищої цінності [1, 5]. Для подолання незадовільного стану здоров'я населення необхідно готувати фахівців реабілітологів, які кваліфіковано вирішуватимуть визначені проблеми. Тут питання неперервної освіти стає все більш актуальним. Підготовка фахівців, здатних працювати ініціативно й творчо, стає нагальним завданням кожного навчального закладу. І тому виникає необхідність вносити корективи у систему підготовки та перепідготовки кадрів, підвищення їхньої кваліфікації з урахуванням нових економічних відносин. Таким чином, загострилася необхідність неперервної освіти, яка потребує глибокого теоретичного осмислення. Навчання та підготовка фахівців реабілітаційної спрямованості забезпечує взаємозв'язок теоретичних знань із їх практичним застосуванням, надає можливість кожній людині досягти певного рівня професіоналізму і будується на основі міждисциплінарних знань та умінь, взаємопов'язуючі медичні, філософські, біологічні, психологічні, педагогічні та демографічні аспекти.

Професійна підготовка фахівців реабілітаційної спрямованості здійснюється в інтеграції суміжних навчально-допоміжних закладів, що відповідають за розвиток як галузі у цілому, так і за її кадрове забезпечення. У контексті реалізації цієї ідеї у Харківській державній академії фізичної культури за узгодженням із іншими навчальними спеціальними закладами здійснюється підготовка фахівців з новим мисленням, які мають задовольняти потребу України у кваліфікованих кадрах, а саме за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» за напрямом підготовки: 22 «Охорона здоров'я».

У психолого-педагогічній літературі авторами розглядаються різні аспекти функціонування системи вищої освіти з підготовки майбутніх фахівців реабілітаційної спрямованості (Г. Верич, П. Єфіменко, С. Калмиков, О. Канищева, В. Кукса, Р. Руденко) [2, 7, 8, 9, 11].

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні складової змістовного аспекту неперервної професійної підготовки фахівців реабілітаційної спрямованості.

Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

1. Теоретично обґрунтувати педагогічну складову неперервної професійної підготовки фахівців реабілітаційної спрямованості.

2. На основі міждисциплінарності визначити і схарактеризувати групу певних умінь бакалаврів та магістрантів притаманних фахівцям реабілітаційної спрямованості.

На думку Б. Гершунського, неперервна освіта є комплексом державних суспільних закладів, що забезпечують організаційну і змістовну єдність, а також спадкоємний взаємозв'язок усіх рівнів, які спільно вирішують завдання виховання, загальноосвітньої, політехнічної і професійної підготовки кожної людини [3]. У концепції неперервної освіти дається чітке визначення її сутності: «Неперервною є освіта, всеохоплююча за повнотою, індивідуалізована за часом, темпом і спрямованістю, яка надає кожному можливість реалізації власної програми її отримання».

Система неперервної професійної освіти складається з різних рівнів, щільно взаємопов'язаних між собою з однією метою – отримання знань, умінь і навичок спеціалістами певного фаху. Життя людини всебічно пов'язане з різноманітними формами діяльності, яка поділяється на зовнішню та внутрішню. Внутрішня діяльність спонукає зовнішню, в свою чергу, зовнішня діяльність впливає на внутрішню. Загальна діяльність - це відтворення взаємодії внутрішньої і зовнішньої діяльності, це специфічний вид активності студента, спрямований на пізнання і творче перетворення оточуючого середовища, включаючи самого себе і умови свого існування.

У сфері реабілітаційної діяльності майбутній фахівець реформує та розвиває свої здібності, зберігає і вдосконалює свою природу, забезпечує існування і розвиток людини. Саме тут є поєднання зовнішньої та внутрішньої діяльності, бо вони пов'язані з психологічними процесами. Предметність у сфері реабілітаційної діяльності фіксована досвідом і

відображається в практиці конкретного фахівця. Кожен з видів діяльності у цій галузі існує не ізольовано, а у взаємозв'язку і взаємодії, вони доповнюють і збагачують один одного [6].

У забезпеченні різнорівневої системи підготовки фахівців при вивченні фахових дисциплін, діяльність пов'язана з вирішенням не одного ізольованого завдання, а кількох взаємопов'язаних, але основне, домінуюче завжди виступає визначальним. Застосовування знань здійснюється на основі умінь і навичок, тому що саме вони надають знанням оперативності та дієвості. Однією з умов успішності навчання є оволодіння студентами як загальними, так і спеціальними вміннями [4].

Професійна освіта пов'язана з особистістю, освітнім процесом і організаційними структурами. У першому випадку професійна освіта передбачає постійне навчання людини без відносно довгих перерв, або в освітніх установах, або в процесі самоосвіти. Особистість удосконалює свою професійну кваліфікацію, свою майстерність, піднімається ступенями і рівнями професійної освіти. Людина не лише продовжує освіту, але й змінює її профіль, тому що включена в освітній процес на всіх стадіях її розвитку з урахуванням спадкоємності при переході з одного рівня на інший [6].

В організаційній структурі професійна освіта передбачає мережу навчально-виховних закладів, які пропонують простір освітніх послуг, забезпечують зв'язок і спадкоємність програм, здатних задовольнити запити і потреби у фахівцях. Все це забезпечує можливість багатовимірного руху особистості в освітньому просторі та створення для неї оптимальних умов.

У змістовний аспект професійної освіти, згідно з динамікою руху особистості, входять різнорівневість і поточні доповнення до неї. Професійна освіта є постійним навчально-виховним процесом, спрямованим на спіралеподібне оволодіння фаховою майстерністю, де кожен наступний виток передбачає нарощування нових, інтегрованих професійно орієнтованих знань і способів діяльності, об'єднаних за принципом міждисциплінарності, що за умов диференціації процесу навчання забезпечує професійну підготовку фахівців. Крім того, ця освіта здійснюється на основі взаємопов'язаних між собою педагогічних принципів: наступності та самоосвіти [6].

Принцип наступності розкривається у систематичності і послідовності навчального процесу. Проблема систематичності у педагогіці має свою історію. Уперше це питання висвітлив Я.А. Коменський. У своїй «Великій дидактиці» він писав: «Усі знання повинні розташовуватися таким чином, щоб наступні завжди ґрунтувалися на попередніх, а попередні посилювалися наступними» [10].

Студенти на основі отриманих інтегрованих професійно спрямованих умінь з різних дисциплін досягають зв'язки між змістом навчального процесу і професійною діяльністю. Вони розв'язують проблему прийняття логіки і системного принципу організації вищої освіти та його взаємозв'язку з професійною діяльністю. Опанування майбутніми фахівцями системою інтегрованих професійно спрямованих умінь, формуються способи діяльності, що сприяє засвоєнню фахових дисциплін на всіх рівнях реабілітаційної підготовки. А саме системою інтегрованих міждисциплінарних умінь бакалавра і магістра, яка включає загальнокультурні, психолого-педагогічні й спеціально-наукові знання та уміння. [6]. Кожен з видів діяльності існує не ізольовано, а у взаємозв'язку і взаємодії, які доповнюють і збагачують один одного. Діяльність у забезпеченні різнорівневої системи підготовки фахівців реабілітаційної спрямованості при вивченні фахових дисциплін пов'язана з вирішенням не одного ізольованого завдання, а кількох взаємопов'язаних, але тут основне, домінуюче завжди виступає визначальним. Процес формування професійної діяльності відбувається на основі педагогічного принципу зв'язку теорії та практики і спрямований на підготовку та свідоме включення студентів до організаційно-педагогічної діяльності. У даному випадку це практика у лікувальних закладах. Тут практичні заняття пов'язані з формуванням у студентів умінь і навичок застосовувати інтегровані знання, отримані на лекціях, у різноманітній практичній і організаційно-педагогічній діяльності. Вони передбачають логічні предметні дії, які допомагають майбутнім бакалаврам і магістрам встановити глибину засвоєння навчальних дисциплін. Навчальні дії відображають процесуальну сторону навчального процесу, яка складається з послідовних дій розв'язання навчальних задач. Система умінь ґрунтується на загальнокультурних, психолого-педагогічних та спеціально-наукових знаннях, тому що знання можуть бути засвоєні лише тоді, коли студент виконує з ними дії, а управляти процесом засвоєння знань можна, управляючи цими діями. Умовно поділяючи дисципліни навчального плану на ті, що забезпечують загальнокультурні та спеціально-наукові знання, виділимо характерні форми зв'язків професійно спрямованих навчальних предметів.

Перша форма – стійкі вертикальні зв'язки між дисциплінами, що забезпечують загальнокультурні та спеціально наукові дисципліни. Ефективність таких зв'язків очевидна, оскільки будь-які міждисциплінарні зв'язки сприяють підвищенню якості засвоєння навчальних дисциплін. Їх зміст відображено у таблиці 1.

Таблиця 1

Горизонтальний зв'язок між інтегрованими, професійно спрямованими вміннями загальнокультурних дисциплін у майбутніх реабілітологів при вивченні дисциплін з масажу

Навчальна дисципліна	Мета міждисциплінарних зв'язків
Українська ділова мова (1 курс)	Користуватись спеціальною фаховою літературою виданою українською мовою; спілкуватись з колегами та масажованими людьми, які розмовляють українською мовою.
Філософія (2 курс)	Використовувати отримані знання у своїй майбутній професійній діяльності при опрацюванні та розробці конкретних методик різних видів масажу, враховуючи регенераційні та адаптаційні можливості людини при дії суб'єктивних та об'єктивних чинників.
Основи екології (2 курс)	Використовувати отримані знання у своїй майбутній професійній діяльності при опрацюванні та розробці конкретних методик різних видів реабілітаційної діяльності, враховуючи регенераційні та адаптаційні можливості людини при дії біотичних, абіотичних та антропогенних чинників навколишнього середовища та вміння прогнозувати дію антропогенних чинників на організм людини, вміння використовувати певні масажні прийоми, щоб уникати дії цих чинників.

Безпека життєдіяльності та основи охорони праці (2 курс)	Ідентифікувати потенційні небезпеки та розпізнавати їх вид, величину і ймовірність їх прояву під час виконання різних видів реабілітаційної діяльності, прогнозуючи можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих чинників на організм людини.
Основи охорони праці (4 курс)	Організувати розслідування нещасного випадку на своєму робочому місці та поза його межами під час виконання різних видів реабілітаційної діяльності; визначити вимоги законодавства і нормативних актів з охорони праці в межах функціональних обов'язків майбутніх реабілітологів; визначити вимоги щодо навчання працівників з урахуванням їх функціональних обов'язків.
Соціологія (3 к)	Користуватися технікою проведення інтерв'ю, анкетування, включеного спостереження для вивчення та аналізу ступеню інформованості широкої громадськості та вузького кола фахівців щодо різноманітних аспектів масажу як соціального явища.
Історія України (1 к.)	Використовувати техніку та методику етнічних систем масажу.
Іноземна мова (1 к.)	Використовувати сучасні зарубіжні системи масажу

Друга форма міждисциплінарних зв'язків - це стійкі горизонтальні зв'язки між дисциплінами, що входять до спеціально наукових. Особливістю таких дисциплін є їхня вузька спеціалізована спрямованість. Їх значення відображено у таблиці 2.

Таблиця 2

Горизонтальний зв'язок між інтегрованими, професійно спрямованими вміннями спеціально-наукових дисциплін у майбутніх реабілітологів при вивченні дисциплін з масажу

Навчальна дисципліна	Мета міждисциплінарних зв'язків
Психолого-педагогічні дисципліни	
Педагогіка (1 курс)	Використовувати дидактичні прийоми (цілісний або розчленований методи навчання) в разі необхідності, підготувати масажиста у своїй команді; навчити самомасажу чи взаємомасажу хворих за профілем їхнього захворювання.
Психологія здоров'я та зорового способу життя (4 курс)	Виявляти диференційну методику діяльності, спрямовану на підтримку життєвого тону організму, профілактики травм та відновлення працездатності людини, професійно проводити виявлену методику у сполученні з іншими засобами оздоровлення людини; навчити самомасажу або взаємомасажу хворих; повинен уміти спілкуватися поміж собою або з хворою масажованою людиною; враховувати психологічні якості особистості і стан людини при проведенні масажної процедури.
Фундаментальні медико-біологічні дисципліни	
Анатомія (1 курс)	Орієнтуватися у розташуванні необхідних для масажу тканин - м'язів, суглобів, кісток, нервів, внутрішніх органів, тощо і точно знаходити ті, що необхідні для масажного впливу; диференціювати свої дії згідно особливостей статури масажованої людини і анатомічної побудови різних ділянок її тіла
Фізіологія (2 курс)	Згідно стану нервової системи та поставлених завдань, за допомогою визначених масажних прийомів диференційовано впливати на процеси збудження та гальмування; цілеспрямовано надавати рефлекторного впливу на функціональний стан опорно-рухового апарату, окремих систем і внутрішніх органів та на загальний обмін речовин.
Біохімія м'язової діяльності (4 курс)	Цілеспрямовано дозувати свої дії для отримання прояву гуморального чинника впливу масажу на організм людини: сприяти поповненню стану його рідинного середовища за рахунок активізації біологічно-активних речовин, що знаходяться у масажованих тканинах; стимулювати видільну функцію залоз внутрішньої секреції.
Гігієна (1 курс)	Підтримувати належний стан масажного кабінету; уміти обладнати кабінет, виконувати вимоги до особової гігієни; раціонально організувати робочий день; уміти ставити вимоги до масажованого: його особової гігієни, виконання ним правил відвідання масажного кабінету; враховувати відомості про використання різноманітних змачувальних засобів,
Основи медичних знань (2 курс)	Уміти: визначати кількісний рівень здоров'я за різними методиками; надавати першу допомогу при певних захворюваннях та усіх видах травм, диференціювати масажну маніпуляцію стосовно стану хворої людини.
Спортивна медицина (2 курс)	Уміти проводити контроль функціонального стану спортсмена за допомогою різних методів дослідження: клінічних, інструментальних, лабораторних, функціональних проб та тестів.
Основи фізичної реабілітації (2 курс)	Уміти правильно підібрати методику лікувального масажу згідно захворювання, та проводити її як самостійний засіб поліпшення стану хворого, так і у комплексі з лікувальною фізичною культурою, та іншими методами фізичної реабілітації

Міждисциплінарний зв'язок відображає ситуаційно-функціональні якості педагогічної системи знань. Однак це відображення ґрунтується лише на якісному аналізі впливу кожної з цих дисциплін. Саме ці знання були взяті нами за основу. Всі види умінь, ґрунтуються на отриманих знаннях і застосовуються як способи майбутньої професійної та інтелектуальної діяльності. Доповнюючи один одного ці знання стають певним підґрунтям для придбання креативних професійних умінь. Вони дають можливість диференційованого підходу до кожної людини з якою майбутнім фахівцям належить працювати.

Але різномірність підготовки майбутніх фахівців реабілітаційної спрямованості таких як бакалаври і магістри передбачає й різний рівень їх професійних умінь. Так у майбутніх бакалаврів можна виділити такі види умінь як: проєктивні, організаційні, комунікативні та професійні, зміст яких відображено у таблиці 3.

Таблиця 3

Вміння майбутніх бакалаврів - реабілітологів при опануванні дисциплін з масажу

Види вмінь	Зміст вмінь
1. Проєктивні	<ul style="list-style-type: none"> - оволодівати теоретичними знаннями та практичними вміннями фізіологічного і механічного впливу певних масажних прийомів на окремі масажовані тканини; - оволодівати практичними вміннями проведення масажних прийомів на різних частинах тіла; - засвоювати навичками проведення масажу окремих частин тіла людини; - засвоювати навички проведення масажу усього тіла людини.
2.Організаційні	<ul style="list-style-type: none"> - організувати самого себе на робочому місці; - самостійно проводити опановані методики різних видів масажу на робочому місці; - розвивати стійкий інтерес до занять дисциплін реабілітаційної спрямованості; - реалізовувати заплановані заходи протягом поточного дня;
3.Комунікативні	<ul style="list-style-type: none"> - організувати спілкування між реабілітологом та пацієнтом; - проводити комунікативну атаку; - адекватно виражати свої почуття та емоції; - встановлювати контакт з іншою людиною, розуміти співбесідника.
4. Професійні	<ul style="list-style-type: none"> - орієнтуватися у різновидах окремих прийомів при проведенні масажного диктанту, правильно і аргументовано володіти технікою і методикою масажу різних частин тіла; - правильно виконувати кожний масажний прийом відповідно рельєфу масажованої ділянки та стану її тканин; - правильно виконувати контрольні ситуаційні завдання в межах ролівої гри; - самостійно застосовувати різні методики певних видів масажу згідно визначеної ситуації під час проходження клінічної практик; при написанні курсової і кваліфікаційної роботи, вміти використовувати найбільш ефективні методики масажу; вміня застосовувати фізіотерапевтичні процедури, у комплексі з іншими засобами впливу на організм людини; - диференційовано впливати на процеси збудження та гальмування; проводити диференційний різновид спортивного масажу тіла згідно спеціалізації спортсмена та поставленого завдання у різних умовах (масажний кабінет, місце мешкання, тренування та спортивних змагань) - вміти застосовувати різні види і форми спортивного масажу для підвищення досягнень спортсменами різної спеціалізації і кваліфікації.

У майбутніх магістрів за рівнем їх професійної підготовки, вміння повинні мати більш високий ступінь. Вони повинні не тільки точно виконувати певні призначення, але й на відміну від бакалаврів аналізувати і порівнювати отримані результати та диференціювати свої подальші дії у процесі поточної роботи. Тобто проявляти свою фахову креативність. Тут їх вміння розширюються і мають такі види: проєктивні, організаційні, комунікативні, професійні, конструктивні й інтелектуальні, зміст яких відображено у таблиці 4.

Таблиця 4

Вміння майбутніх магістрів – реабілітологів при вивченні дисциплін з масажу

Види вмінь	Змісту умінь
1. Проєктивні	<ul style="list-style-type: none"> - планувати індивідуальну роботу фахівця з масажу, - правильно підбирати кожний масажний прийом відповідно рельєфу масажованої ділянки та поточного стану її тканин; - диференційовано впливати на процеси збудження та гальмування; - орієнтуватися у різновидах окремих прийомів при проведенні диференційованого сеансу масажу, правильно і аргументовано володіти технікою і методикою масажу різних частин тіла як в межах ділової гри на академічних заняттях, так і в лікувальному закладі; - правильно виконувати контрольні ситуаційні завдання; вміти самостійно застосовувати різні методики певних видів масажу згідно визначеної ситуації під час проходження клінічної практики; при написанні магістерської роботи, вміти використовувати найбільш ефективні методики масажу як самостійної процедури, так і у комплексі з іншими засобами впливу на організм людини. - проводити диференційований загальний або частковий різновид реабілітаційного масажу тіла згідно поставленого завдання у різних умовах масажного кабінету, місця мешкання, тренування та спортивних змагань.
2.Організаційні	<ul style="list-style-type: none"> - диференційовано використовувати отримані вміння та навички в майбутній самостійній діяльності; - проводити самоконтроль за правильним проведенням певних методик масажу; - проводити спостереження за ефективністю застосовуваних засобів фізичної реабілітації, з метою корекції застосованих комплексів занять; - організувати втілення оздоровчих індивідуальних програм;

	- використовувати творчі можливості (розвиток креативності).
3. Комунікативні	- організувати роз'яснювальну роботу пацієнтами; - керувати змістом спілкування з пацієнтами; - управляти спілкуванням у педагогічному процесі; - зацікавити пацієнта до занять фізичною реабілітацією; - згуртувати фахівців і створювати необхідний позитивний емоційний фон на заняттях фізичною реабілітацією. - розвивати емпатійну культуру спілкування з пацієнтами.
4. Професійні	- складати диференційовані методики класичного або сегментарно-рефлекторного лікувального масажу відносно певного захворювання; - диференціювати типові методики різних систем масажу до конкретного хворого з урахуванням стану та індивідуальних особливостей його організму і застосовувати їх на практиці при визначених захворюваннях як самостійний засіб, так і у комплексі з іншими; - складати і проводити диференційовані комплекси вправ ЛФК із хворими, сполучаючи їх з масажем та будь якими іншими засобами фізичної реабілітації
5. Конструктивні	- використовувати інтегративні знання та вміння з дисциплін реабілітаційної спрямованості в своїй практичній діяльності у майбутній самостійній роботі після закінчення магістратури; - вибирати засоби і методики дисциплін реабілітаційної спрямованості використовуючи методичну літературу, досвід роботи викладача та інших фахівців у своїй майбутній професійній діяльності
6. Інтелектуальні	- виділяти головний напрям реабілітації, аналізувати, порівнювати, узагальнювати.

Проведені педагогічні спостереження дозволили обґрунтувати ствердження, що різнорівнева освіта є постійним навчально-виховним процесом, який вимагає наскрізного вдосконалення й доповнення різноманітними інноваційними технологіями у галузі реабілітаційної діяльності фахівця.

Висновки: 1. На першому рівні підготовки у майбутнього бакалавра на практичних заняттях розширюється наповненість і набір професійних умінь. Проходження практики за фахом, яка здійснюється у межах лікувальних установ, надає можливості майбутньому бакалавру значно розширити свої фахові можливості. 2. На другому рівні неперервної освіти превалює самостійна діяльність магістранта. Цьому сприяє магістерська у лікувальних закладах, яка дозволяє йому перевірити, оцінити і доповнити свої фахові знання та уміння на практиці, удосконалити їх в умовах самостійної роботи безпосередньо на робочому місці.

Подальші дослідження у даному напрямку будуть спрямовані на вдосконалення етапів підготовки майбутніх реабілітологів.

Література

1. Апанасенко Г.Л. Индивидуальное здоровье: теоретические и практические основы / Г.Л. Апанасенко // Материалы Международной научной конференции «Функциональные методы донологической диагностики и коррекции здоровья человека». - Киев, 2012. - С. 6-7.
2. Верич Г.Е., Клименко С.К. Гусев Т.П. и др. Опыт преподавания дисциплины «Физическая реабилитация» в национальном университете физического воспитания и спорта Украины // Современные технологии и оздоровительные программы педагогического процесса по физической культуре и спорту в учебных заведениях / Материалы международной научно-методической конференции. - Белгород: БелТАСМ, 2002. - С. 43-46.
3. Гершунский Б.С. Педагогические аспекты непрерывного образования // Вести высшей школы. – М., 1987, № 8.- С. 22-23.
4. Гриньова В.М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В.М. Гриньова. – К., 2001. – 45 с.
5. Євтух М.І. Аналіз стану фізичної підготовленості студентів ВНЗ / М.І. Євтух, І.М. Григус // Спортивна наука України, 2011.-№ 9.- С.62-67.
6. Єфіменко П.Б. Педагогічні умови забезпечення різнорівневої професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / П.Б. Єфіменко – Харків, 2003.- 19 с.
7. Yefimenko P.B. Innovatsiyni pidkhid do navchalnoho protsesu pry vyvchenni likuvalnoho masazhu maibutnimy reabilitolohamy / P.B. Yefimenko P.B. // naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Seriya № 15 «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury»: Fizychna kultura i sport / Za red.. H.M. Arziutova.- K.: NPU imeni M.P. Drahomanova, 2015.- 3K2(57)15. – S. 123-126.
8. Kalmykov S. A. Analiz efektyvnosti zastosuvannya prohramy fizychnoi reabilitatsii pry khronichnomu hastryti typu V / S.A. Kalmykov, Yu.S. Kalmykova, K.N.Sadat // Fizychna reabilitatsiia ta rekreatsiino-ozdorovchi tekhnolohii [Nauk. zhurn.]: Kharkiv: KhDAFK, 2017, № 2 S. 60-69.
9. Kanyshcheva O.P. Metodycheskye osobennosti obucheniya samomassazhu y vzaymomassazhu v komplekse sredstv povysheniya adaptatsyonnykh vozmozhnostei orhanyzma studentov / O.P. Kanyshcheva // Slobozhanskyi naukovy-sportyvnyi visnyk: nauk.-teoret. zhurn. - Kharkiv: KhDAFK, 2013.- № 3(36). - S. 147-149.
10. Komenskiy Ya.A. Velykaia dydaktyka // Yzbr. ped. soch.: v 2-kh t.- M., 1982.- T. 1.- S. 242-320.
11. Kuksa V.O. Profesiina pidhotovka fakhivtsiv z fizychnoi reabilitatsii u vshchkykh navchalnykh zakladakh: avtoref. dys...kand. ped. nauk: 13.00.04 / Instytut vyshchoi osvity APN Ukrainy.- K., 2002.- 18
12. Rudenko R. Improvement of the massage curriculum for the future physical therapists / Romanna Rudenko // Proceedings of the 4th EMUNI Higher Education & Research Conference : Brdo pri Kranju. – Slovenia, 2013. – S 47–52.